

TEORIA DO ĆWICZEŃ 03 z EwPTM

Plan spłaty kredytu inwestycyjnego w przedsiębiorstwach transportu morskiego

Kredyt to operacja finansowa polegająca na postawieniu przez bank do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych, z przeznaczeniem na określony cel. Kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystywanego kredytu wraz z odsetkami w określonym terminie spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Kredytu może udzielić tylko bank lub firmy pośredniczące między bankiem a klientem, czyli firmy doradztwa finansowego. Udzielenie kredytu regulowane jest przy tym prawem bankowym. Pożyczki natomiast może udzielić każdy, również osoba fizyczna, na mocy działania Kodeksu Cywilnego.

Inną ważną różnicą między kredytem a pożyczką jest cel, na który chcemy przeznaczyć pieniądze. Środki z kredytu muszą być wydane zgodnie z planem, który uwzględnia się w umowie kredytowej (może to być np. kredyt na zakup barki, holownika itd.). Jeśli pieniądze posłużą do sfinansowania zakupu, który nie został uzgodniony z bankiem, instytucja ta ma prawo żądać ich zwrotu. Inaczej sprawa ma się z pożyczką: po podpisaniu umowy otrzymujemy określoną kwotę i możemy ją wydać w dowolny sposób. Również umowy dla kredytu i pożyczki różnią się między sobą. Umowa kredytowa zawiera warunki udzielenia kredytu: jego cenę, a także termin spłaty. W przypadku pożyczki, zgodnie z prawem, zadłużając się do 500 zł, nie trzeba spisywać żadnej umowy. Nie ma również obowiązku zamieszczania informacji o cenie długu czy terminie jego spłaty. Oczywiście w przypadku instytucji finansowych umowa jest spisywana, stanowi bowiem zabezpieczenie w przypadku egzekwowania roszczeń co do spłaty zobowiązania. Teoretycznie pożyczka może nas nic nie kosztować (np. zaciągana u rodziny czy przyjaciół), jednak w instytucjach finansowych nie jest ona darmowa, a nawet często jest droższa od kredytu. Jej cena jest szczególnie wysoka w instytucjach zajmujących się wyłącznie pożyczkami. Choć możemy pożyczyć od nich sporą kwotę przy uproszczonych formalnościach, to jednak dzieje się to kosztem bardzo wysokich odsetek.

Jeśli przedsiębiorstwo ma wystarczającą ilość własnych środków, to nie musi dzielić się zyskiem. Jeśli zaś nie ma ich w wystarczającej kwocie, to musi je pożyczyć, a zatem przekonać bank o celowości i powodzeniu przedsięwzięcia. Kluczowe znaczenie ma to, aby rentowność planowanej inwestycji była większa niż oprocentowanie kredytu, by zapewnić możliwość zadziałania dźwigni finansowej. Rzecz jednak w tym, że małe i średnie przedsiębiorstwa transportu morskiego – jeśli już istnieją na rynku rok lub dłużej – mają ułatwione zadanie, bo ich wiarygodność w ocenie banku jest wyraźnie większa niż w przypadku nowo powstałych podmiotów. Ponieważ ponad 90% spośród nich upada w ciągu pierwszego roku funkcjonowania, w praktyce gospodarczej najczęściej jest tak, że banki zaczynają finansować nowe podmioty po co najmniej rocznym okresie działalności na rynku. Czasami jednak niektóre banki podejmują ryzyko związania ze sobą podmiotu już po 6-miesięcznym okresie funkcjonowania, ale zależy to od wyniku wnikliwej oceny ich zdolności kredytowej.

Pojęcie „zdolność kredytowa” w polskim systemie bankowo-kredytowym reguluje ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. Prawo bankowe w art. 26 (Dz.U. nr 7, poz. 56). Początkowo pojęcie to obejmowało wiele elementów, jednak w wyniku modyfikacji przyjęto, że zdolność kredytową posiadają przedsiębiorstwa, których bieżąca i przewidywana efektywność finansowa oraz stan majątkowy zapewniają wypłacalność gwarantującą zwrot kredytu wraz z należnymi odsetkami w umownych terminach spłaty. W praktyce bankowej można wyróżnić dwie podstawowe kategorie zdolności kredytowej. Pierwsza to zdolność formalnoprawna, to znaczy wiarygodność prawna kredytobiorcy; w istocie jest to zdolność do nawiązywania ważnych z mocy prawa stosunków kredytowych. Proces ten polega na zebraniu niezbędnej dokumentacji o kredytobiorcy oraz na zweryfikowaniu posiadanych informacji. Druga to zdolność merytoryczna – odnosi się do aspektu personalnego i ekonomicznego. Mając na uwadze aspekt personalny, na ocenę wiarygodności kredytowej składają się elementy

wpływające na zaufanie do firmy/osoby kredytobiorcy, tj. charakter, stan majątkowy, osiągnięcia, zaangażowanie w planowane przedsięwzięcie itp. W przypadku aspektu ekonomicznego ocena sprowadza się do analizy obiektywnych elementów charakteryzujących obecną i przyszłą sytuację ekonomiczno-finansową kredytobiorcy oraz jakość zabezpieczeń prawnych kredytu.

Do weryfikacji wiarygodności kredytowej oraz wypłacalności klientów mogą być wykorzystywane następujące **metody oceny i pomiaru ryzyka kredytowego przedsiębiorstw**:

- **metoda opisowa** – polega, najogólniej rzecz ujmując, na przyporządkowaniu potencjalnego kredytobiorcy do określonej klasy ryzyka [Jagiello 2000, s. 39], a zatem każda klasa zawiera dokładny opis warunków, które musi spełniać kredytobiorca, aby być do niej zaliczony. Po dokonaniu oceny jego zdolności kredytowej, za pomocą list kontrolnych, potencjalny kredytobiorca lub kredyt kwalifikowany jest do jednej z klas ryzyka;
- **metoda punktowa** – polega na przypisaniu danym wielkościom wskaźników określonych wag. Jej istota polega na wyborze kryteriów opisujących sytuację ekonomiczną kredytobiorcy, przypisaniu punktów poszczególnym wielkościom wskaźników i zsumowaniu punktów, które składają się na łączną ocenę;
- **metoda finansowa** – polega na przeprowadzeniu analizy wskaźnikowej – analizy i oceny sprawozdań finansowych potencjalnego kredytobiorcy. Na podstawie bilansu, rachunku zysków i strat, sprawozdania z przepływów środków pieniężnych, zestawienia zmian w kapitałach własnych, a zatem na podstawie dokumentów otrzymanych od przedsiębiorstwa bank dokonuje oceny wypłacalności kredytobiorcy.
- **analiza dyskryminacyjna** – może być stosowana jako uzupełnienie tradycyjnych metod oceny zdolności kredytowej. Polega na stworzeniu modelu ekonometrycznego, w którym zmiennymi objaśniającymi są cechy badanego obiektu – wskaźniki finansowe;
- **metoda CAMPARI ICE** – nazwa pochodzi od pierwszych liter uwzględnianych kryteriów, zgodnie z nią, dokonując oceny potencjalnego kredytobiorcy, należy wziąć pod uwagę: Character – osobowość firmy, kredytobiorcy, Ability – zdolność; bank musi ocenić zalety oraz doświadczenie osoby starającej się o kredyt, Means – środki; czy przedsiębiorstwo zapewni znaczący wkład finansowy do przedsięwzięcia, na które potrzebne jest kredyt, czy istnieją źródła dochodu, Purpose – cel; za chęcią pożyczania środków pieniężnych musi stać jasno sprecyzowany, mający uzasadnienie ekonomiczny cel, Amount – kwota; jaką część aktywów netto klienta przedstawia pożyczana suma kredytu, Repayment – spłata – klient musi jasno udokumentować sposób, w jaki proponuje spłatę kredytu, Interest – odsetki; czy cena kredytu odpowiednio kompensuje ryzyko, na jakie się naraża bank, Income – dochód; dotyczy w istocie tego, czy bank otrzymuje adekwatną rekompensatę kosztów własnych poniesionych przy ocenie wniosku kredytowego oraz przy bieżącym monitorowaniu kredytu, Collateral – zabezpieczenie; określa jaka jest możliwa do zrealizowania wartość proponowanego zabezpieczenia, Extras – pozostałe, dodatkowe cechy; np. czy istnieje potencjał sprzedania danemu przedsiębiorstwu większej liczby usług bankowych;
- **metoda 5C/6C** – w angloamerykańskiej praktyce bankowej przy ocenie wiarygodności kredytowej uwzględnia się tzw. 5C kredytobiorcy, czyli pięć kryteriów oceny ryzyka kredytowego: Character – charakter, kompetentne zarządzanie i chęć spłaty kredytu, Capacity – zdolność, zdolność kredytobiorcy do spłaty kredytu, Capital – kapitał, relacja kapitału własnego lub majątku do udzielonego kredytu, Collateral – zabezpieczenie; jaka jest możliwa rynkowa wartość oferowanego przez przedsiębiorstwo zabezpieczenia, Conditions – warunki, pozycja na rynku, zdolności wytwórcze.

Warto podkreślić, że małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią niejednorodną grupę kredytobiorców, różniącą się między sobą wielkością kapitału, rodzajem i rozmiarami działalności, wysokością zaciąganych kredytów i ich przeznaczeniem. Wpływa to w istotny sposób na zakres przeprowadzanej analizy, która nie musi być tak szczegółowa w wypadku niewielkich kredytów udzielanych małym przedsiębiorstwom, jak przy finansowaniu dużych przedsięwzięć inwestycyjnych. Należy pamiętać, że podstawowymi wielkościami oddziałującymi na możliwości płatnicze firm są:

wartość majątku (trwałego i obrotowego) i jego struktura, struktura kapitałów, struktura zobowiązań, płynność środków, wartość sprzedaży i jakość produkcji, pozycja przedsiębiorstwa na rynku, sprawność i kwalifikacje kadry kierowniczej oraz (co również ważne) zamierzenia polityki gospodarczej państwa mogące oddziaływać na sytuację ekonomiczną przedsiębiorstwa. Z uwagi na ważność zagadnienia na szczególną uwagę zasługują analiza wskaźnikowa oraz analiza dyskryminacyjna.

W bankowości przy przyznawaniu wysokości udzielanego kredytu lub pożyczki używany jest **wskaźnik LTV** (z ang. Loan to Value). Wskaźnik ten używany jest do ustalenia wielkości (wartości) zabezpieczeń spłaty tego kredytu. W niektórych bankach od wartości LTV zależy także wysokość marży (wyższe LTV oznacza wyższą marżę).

Najważniejsze kryteria podziału kredytów:

- 1) okres kredytowania (np. krótko-, średnio- i długoterminowe);
- 2) formy kredytu (metody udzielania) (np. w rachunku bieżącym, w rachunku kredytowym, dyskontowe, akceptacyjne i związane ze skupem faktur);
- 3) przedmiot kredytu (cel) (np. obrotowe i inwestycyjne);
- 4) sposoby zabezpieczenia spłaty kredytu (np. lombardowe, hipoteczne i bez zabezpieczeń);
- 5) waluta kredytu (np. udzielane w PLN i udzielane w walucie obcej).

Sporządzanie planu spłaty kredytu inwestycyjnego metodą tradycyjną

Spłata kredytu metodą tradycyjną polega na spłacie określonej kwoty pieniędzy wraz z należnymi odsetkami (raty kredytowej) w ściśle ustalonym terminie. Jeśli raty są równe, to mówimy o spłacie ratą okresową równą (przy wykorzystaniu współczynnika równych rat), natomiast jeśli się zmieniają, to występuje spłata kredytu ratą okresową zmienną (stała jest tylko wysokość spłacanego kredytu, a nie całej raty).

Oprócz powyższego przypadku może wystąpić także sytuacja, że zmienia się stopa oprocentowania kredytu, a wysokość raty okresowej lub wysokość spłacanego kredytu są niezmiennie.

Spłata zaciągniętego kredytu metodą tradycyjną polega na tym, że dokonuje się jej corocznie w równych kwotach, natomiast zmienia się w kolejnych okresach (np. latach, miesiącach itp.) wielkość całej płaconej raty oraz odsetek od kwoty pozostałej do spłaty. Suma spłacanego kredytu i odsetek od kwoty kredytu pozostałej do spłaty w danym roku tworzy wielkość całej raty rocznej. W spłacie ratą stałą przyjmuje się, iż w ciągu całego okresu spłaty stopa procentowa pozostaje bez zmian, co uniemożliwia zakres stosowania tego typu spłat w gospodarkach o dużych wahaniami bankowych stóp procentowych.

Kwotę spłacanego kredytu (bez odsetek) w danym okresie (metodą tradycyjną) można wyznaczyć ze wzoru:

$$KSK = \frac{K}{n}$$

gdzie:

KSK – kwota spłacanego kredytu (bez odsetek) w danym okresie (w jednostkach pieniężnych); K – całkowita kwota zaciągniętego kredytu (w jednostkach pieniężnych); n – okres spłaty kredytu (w latach, miesiącach itp.), za który często przyjmuje się czas eksploatacji inwestycji.

Po wyznaczeniu wielkości spłacanego kredytu w poszczególnych okresach spłaty, można ustalić stan zadłużenia w poszczególnych okresach spłaty, a następnie wysokość odsetek oraz kwotę raty okresowej (przez zsumowanie odsetek i kwoty spłacanego kredytu). Cechą charakterystyczną spłaty kredytu metodą tradycyjną jest to, iż wartość odsetek od kwoty pozostałej do spłaty oraz rata okresowa (suma odsetek i kwoty spłacanego kredytu) zmieniają się, natomiast wielkość spłacanego kredytu w okresie spłaty pozostaje niezmienna.

Sporządzanie planu spłaty kredytu inwestycyjnego na podstawie współczynnika równych rat

Spłata kredytu ratą okresową stałą polega na tym, że dokonuje się jej okresowo w równych kwotach raty, natomiast zmienia się w kolejnych okresach (np. latach, miesiącach itp.) wielkość spłacanego kredytu oraz odsetek od kwoty pozostałej do spłaty.

Wielkość równej raty spłacanej w danym okresie można wyznaczyć ze wzoru:

$$RR = K \times W_{rr} = K \times \frac{k \times (1 + k)^n}{(1 + k)^n - 1}$$

gdzie:

RR – wielkość równej raty spłacanej w danym okresie (w jednostkach pieniężnych); K – całkowita kwota zaciągniętego kredytu (w jednostkach pieniężnych); W_{rr} – współczynnik równych rat (w liczbach niemianowanych); k – stopa oprocentowania kredytu (w liczbach niemianowanych); n – okres spłaty raty (w latach, miesiącach itp.), za który często przyjmuje się czas eksploatacji inwestycji.

Kredyt może być także spłacany ratą okresową zmienną, co ma miejsce w przypadku zmiennego oprocentowania kredytu w poszczególnych okresach spłaty. Innymi słowy — spłata ratą okresową zmienną polega na regularnej (w stałej kwocie) spłacie kredytu oraz odpowiedniej spłacie odsetek w zależności od tego, jak zmienia się stopa procentowa (oprocentowania). Tylko spłata ratą zmienną pozwala na zmianę oprocentowania w trakcie spłaty.

Plan spłaty kredytu przedstawia się najczęściej w tabeli, np.:

Rok	Zaciągnięty kredyt	Stan zadłużenia (na początek roku)	Kwota odsetek	Spłata kredytu	Rata roczna
1	2	3	4	5	6

Tekst opublikowano na stronie:

http://www.akademor.webd.pl/download/Teoria_do_zadan_do_cwiczen_03_EwPTM.pdf